

'Pepelnica – jedna od najraširenijih bolesti u kultiviranim biljkama'

Автор(и): проф. д-р Стойка Машева, ИЗК "Марица" Пловдив

Дата: 05.04.2026 Брой: 4/2026

Prašinasta pepelnica jedna je od najraširenijih bolesti koje pogađaju kultivirane biljke, a njezin gospodarski značaj kontinuirano raste. Napada gotovo sve biljne vrste – žitarice, povrće, voćne kulture, vinovu lozu, ukrasno i šumsko drveće. U usporedbi s drugim bolestima, najlakše ju je prepoznati. Uzročnici prašinate pepelnice su preko 200 vrsta gljiva koje pripadaju 11 rodova. Oni također imaju preko 700 specijaliziranih formi. Domaćini ovih patogena su više od 7000 kultiviranih i divljih biljnih vrsta.

Uzročnici prašinate pepelnice na kultiviranim biljkama uglavnom pripadaju rodovima *Oidium*, *Erysiphe*, *Sphaerotheca*, *Leveillula*, *Podosphaera*, *Uncinula* itd. Unatoč raznolikosti uzročnika,

simptomi na biljkama su slični. To su klorotične pjege prekrivene obilnim praškastim prevlakom, po čemu je bolest i dobila ime. Kasnije se pjege povećavaju, spajaju i prekrivaju cijeli list. Najčešće se uočavaju na gornjoj površini lista, ponekad na donjoj, kao i na mladim stabiljkama, cvjetnim pupoljcima i mladim plodovima.

Zaraženi listovi često se deformiraju, sparaju i prerano otpadaju. Jaka infekcija narušava fotosintezu. Prinosi su značajno smanjeni. Godišnji gubici variraju u rasponu od 20–40%. Zbog epifitotičkog razvoja prašinaste pepelnice na vinovoj lozi u Europi u razdoblju 1850.–1854., proizvodnja vina u Francuskoj smanjila se za preko 75%. Za sortu jabuke Jonathan, osjetljivu na prašinstu pepelnicu, koeficijent štete može doseći i do 97%. Najveći gospodarski značaj za Bugarsku ima prašinstu pepelnica na žitaricama, povrću, voćnim kulturama i duhanu.

Patogen se razvija pri visokim temperaturama i niskoj relativnoj vlažnosti zraka. Gljiva ne zahtijeva prisutnost vode na površini lista da bi izazvala infekciju. Međutim, potrebna je visoka atmosferska vlažnost za klijanje spora, ali infekcija se može dogoditi čak i ispod 50%. Stoga se bolest često nalazi u gustim nasadima s niskim intenzitetom svjetlosti, gdje je cirkulacija zraka slaba. Uzročnici prašinstu pepelnice karakterizira ih specifičnost domaćina – ne mogu preživjeti bez određenog domaćina. Spore gljiva šire se strujama zraka. Topli dani i hladne noći u kasno ljeto stvaraju idealno okruženje za rast i širenje spora. Osim temperature i relativne vlažnosti zraka, mnogi drugi čimbenici utječu na razvoj prašinstu pepelnice. Prekomjerna neuravnotežena dušična gnojidba, gusti usjevi i uzgoj osjetljivih sorti preduvjeti su za jak razvoj bolesti. Utvrđeno je da su uzročnici prašinstu pepelnice vrlo varijabilni i plastični. Jednako dobro se razvijaju u hladnom i vlažnom vremenu, kao i u vrućim i suhim uvjetima. Suhi uvjeti pogoduju kolonizaciji, sporulaciji i širenju spora patogena. Kiša i kapljice vode na površini lista nepovoljne su. Razvoj bolesti opažen je i uz navodnjavanje i u njegovom odsutstvu. Gljive prezimljuju kao kleistotecije ili micelij u biljnim ostacima.

Suzbijanje prašinstu pepelnice temelji se na skupu mjera suzbijanja:

Otporni kultivari

Diljem svijeta intenzivno se radi na stvaranju sorti otpornih na prašinstu pepelnicu. Ovo je najradikalnija metoda suzbijanja bolesti općenito. Za jabuke su već stvorene otporne i manje osjetljive sorte – Prima, Melrose, Stayman, Red Gold, Stark Delicious, Rumyana itd. U praksi su također raširene sorte pšenice otporne na prašinstu pepelnicu – Enola, Aglika, Yantar, Vratsa itd.

Također su otporne na prašinastu pepelnicu i dugoplodi krastavci stvoreni posljednjih godina za uzgoj u staklenicima – Kalunga, Luxury, Hudson, Almeria, Dante itd. Za duhan, breskve i paprike također su stvorene otporne sorte.

Prevenција

Ograničavanje širenja infekcije iz jedne sezone u drugu kroz: uvođenje prikladnih plodoreda; zimsko prskanje voćaka; ozbiljno rezidbu u vinogradima i voćnjacima; uništavanje samoniklih biljaka u žitaricama. Agrotehničke mjere: sjetva i sadnja na vrijeme i na dobro prozračenim područjima; redovito obrađivanje tla; optimalni rokovi, norme sjetve i gustoća sadnje; redovito obrađivanje tla; optimalni režim navodnjavanja; uravnotežena gnojidba; uklanjanje zaraženih dijelova biljaka; čišćenje biljnih ostataka na kraju vegetacijske sezone.

Kemijsko suzbijanje

U zemlji je registriran veliki skup sredstava za zaštitu bilja (SZPB). Osim kemijskih, registrirani su i botanički fungicidi koji pružaju dobru zaštitu. Ovisno o njihovoj aktivnoj tvari i načinu djelovanja (kontaktni, sistemski), SZPB treba rotirati. Isti proizvod ne bi se trebao koristiti više od 2–3 puta po sezoni.

Više o temi:

Prašinasta pepelnica na pšenici

Prašinasta pepelnica na povrtnim kulturama iz obitelji Solanaceae